

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**ПЕДАГОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА В РОБОТІ З РІЗНИМИ
СОЦІАЛЬНИМИ СУБ'ЄКТАМИ**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2016 РОКУ**

Затверджено редакційно-видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
протокол № від р.

ХАРКІВ – 2016

спілкування, відпочинку, навчання та самовираження, що є передумовою для зниження почуття страху, тривоги тощо.

Метою роботи даних центрів є: соціально-психологічна адаптація дітей віком від 3 до 12 років та їхніх батьків до нових умов життя після переїзду із зони АТО та сприяння в налагодженні процесів інтеграції сім'ї у суспільство.

Напрямами роботи центрів є:

- дитяча група 3-5 років (розвиток пізнавальних процесів дітей, розширення їхніх світоглядних уявлень, підготовка руки дітей до письма, розвиток мовлення, розвиток творчих здібностей, фізичний розвиток);
- підготовка дітей до школи (вивчення букв і цифр, формування навичок читання по складах, розвиток фонематичного слуху, вдосконалення навичок письма, розвиток мовлення, розвиток творчих здібностей);
- старша група TEEN-club "Caritas" (8-12 років) (розвиток творчих та комунікативних здібностей дітей, розширення їхнього світогляду, екскурсії, соціально-педагогічні тренінги тощо);
- батьківська група (групові арт-терапевтичні заняття з батьками, подолання дефіциту спілкування батьків та дітей, пошук нових цілей і шляхів їх реалізації, гурток «Господиня», що знайомить батьків з техніками виготовлення важливих у господарстві речей, що можна виготовляти разом з дітьми).

Після перебування у «Просторі» на протязі 4 – х місяців діти проходять спеціально розроблену програму, в результаті якої покращується настрій у членів родини, діти знаходять нових друзів, сім'ї інтегруються у громаду м. Харкова. За період з червня 2015 року по жовтень 2016 року програму у «Просторі, дружньому до дитини» м. Харкова пройшли майже 500 сімей із зони АТО. Вважаємо, що даний досвід роботи корисно взяти до уваги і розвивати дану соціально-педагогічну послугу для впровадження й надалі.

Дубовик Ю.М.

аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ І ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ В УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

У сучасному суспільстві відбуваються суттєві зміни в різних царинах життєдіяльності, що значною мірою впливають на процес становлення особистості підлітка, в тому числі на процес формування в ньому моральних і вольових якостей. Як підкреслюється в науковій літературі, підлітковий вік характеризується суттєвими кількісними й якісними змінами у біологічній, психологічній, особистісній і соціальній сферах людини. Зокрема, саме цей вік є періодом активного формування моральних якостей учня. При цьому існуючі в суспільстві моральні норми стають дієвим фактором для спонукання підлітка до певних соціально значущих дій, хоч в силу нестабільності характеру на цьому етапі життя його слова, почуття та реальні справи не завжди узгоджуються між собою.

Слід також зазначити, що процес засвоєння моральних норм молодшими та старшими підлітками має певні відмінності. Так, молодші підлітки, навіть володіючи певними моральними знаннями, не можуть ще повною мірою усвідомити існуючі взаємозв'язки в системі «людина – мораль – поведінка». На відміну від них, старші підлітки проявляють самостійність і стійкість суджень відносно моральних норм, що регулюють взаємовідносини між людьми. У своїх товаришах учні в цьому віці цінують принциповість, сумлінне прагнення до справи, громадську активність, щирість, чесність, доброту. Також в учнів цього віку активно розвивається самосвідомість. Крім того, у школярів більшої глибини та широти набувають етичні знання, які є важливим підґрунтям для становлення моральних переконань особистості.

Ученими також підкреслюється, що в підлітка моральні якості тісно пов'язані з вольовими якостями. Зокрема, у цей період життя зникає характерна для молодших школярів навіюваність, зміцнюється сила волі учня. Крім того, спостерігається більша взаємозалежність між емоційно-моральними взаємовідносинами, самосвідомістю й вольовою саморегуляцією поведінки школярів. За висновками науковців, якщо на початку перехідного віку учні починають більш чітко усвідомлювати значущість вольових якостей, що старші підлітки вже проявляють активні зусилля щодо самовиховання цих якостей. Спрямованість на їх розвиток спонукає учня до саморегуляції, вдосконалення вмінь керувати собою, концентрувати зусилля, щоб витримати значні фізичні та психічні навантаження.

Водночас слід зазначити, що багато сучасних підлітків не відрізняється високим рівнем сформованості вольових якостей. Ці учні прагнуть досягати своїх цілей, задовольняти власні потреби без особливих фізичних і моральних зусиль. Очевидно, що такі школярі вимагають особливої уваги з боку вихователів.

Характерною особливістю учнів підліткового віку є також посилене прагнення до спілкування з ровесниками та старшими за себе школярами. Прагнучи зайняти чільне місце серед них, підлітки у своїх інтересах виходять далеко за межі навчальної діяльності. Вони включаються в різні види суспільно-корисної діяльності, що розширює коло їхнього спілкування та сприяє формуванню моральних і вольових якостей.

Важливо також привернути увагу, що самооцінка школярів в підлітковому віці стає більш диференційованою та охоплює їхню поведінку в різних соціальних ситуаціях. Цей момент є дуже важливим для формування моральних і вольових якостей, адже об'єктивність самооцінки значною мірою впливає на перебіг цього процесу.

Отже, можна підсумувати, що кількісні та якісні зміни, які відбуваються в підлітковому віці, створюють сприятливі передумови для формування моральних і вольових якостей особистості.